ĢENERĀLADVOKĀTA NĪLO JĒSKINENA [*NIILO JÄÄSKINEN*] VIEDOKLIS, sniegts 2010. gada 22. septembrī[1]

I — Ievads

1. Šajā prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā Tiesa ir aicināta lemt par to, kā interpretēt Padomes 2003. gada 27. novembra Regulu (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu[2], sauktu arī par "Briseles II a regulu".

2. Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar prasību, ko *Supreme Court* (Īrija) iesniedzis *J. McB.*, trīs bērnu tēvs[3], par *High Court* 2010. gada 28. aprīļa nolēmumu, jo pēdējā minētā tiesa noraidīja viņa lūgumu izsniegt lēmumu vai apstiprinājumu, kurā būtu konstatēts, ka tas, ka 2009. gada jūlijā *L. E.* savus bērnus aizvedusi uz Apvienoto Karalisti, ir nelikumīgi Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkta nozīmē un ka bērnu tēvam šīs aizvešanas dienā bija aizgādības tiesības. *J. McB.* nav un nekad nav bijis precējies ar *L. E.* Nav arī tiesas lēmuma, ar ko viņam Regulas Nr. 2201/2003 nozīmē būtu piešķirtas aizgādības tiesības attiecībā uz viņu kopīgajiem bērniem.

3. Īrijas tiesās šis jautājums ir iesniegts tāpēc, ka Apvienotās Karalistes tiesa, kurā tēvs vērsies, lai panāktu bērnu atgriešanos (*High Court of Justice (England & Wales), Family Division* [Anglijas un Velsas Augstākās tiesas Ģimenes lietu palāta] (Apvienotā Karaliste)), atbilstoši 1980. gada 25. oktobra Hāgas Konvencijas par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem[4] 15. pantam viņam pieprasīja iesniegt lēmumu, ko pieņēmušas bērnu pastāvīgās dzīvesvietas valsts — Īrijas — iestādes un ar ko konstatēts, ka aizvešana bijusi nelikumīga.

4. Īrijas tiesībās bērnu bioloģiskajam tēvam saskaņā ar likumu nav aizgādības tiesību, bet viņš var tās iegūt ar tiesas lēmumu. Tas, ka vecāki, kas nav precējušies, ir dzīvojuši kopā un ka tēvs ir aktīvi piedalījies bērna izglītošanā, kā tas ir šajā gadījumā, viņam nedod

1 — Oriģinālvaloda — franču.

2 — OV L 338, 1. lpp.

3 — *J. McB.* pārstāvis tiesas sēdē precizēja, ka viņš kā tēvs ir minēts pirmā bērna dzimšanas apliecībā, bet ne pārējo divu *J. McB.* un *L. E.* kopīgo bērnu dzimšanas apliecībās. Man tomēr šķiet, ka trīs bērnu paternitāti lietas dalībnieki neapstrīd.

4 — Turpmāk tekstā — "1980. gada Hāgas konvencija".

šādas tiesības. Prejudiciālā jautājuma mērķis ir noskaidrot, vai Regula Nr. 2201/2003, kas, iespējams, interpretēta saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas [5] 7. pantu, nepieļauj, ka Īrijas tiesību norma bioloģiskā tēva aizgādības tiesības padara atkarīgas no šāda lēmuma.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija*

5. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā — "Eiropas Cilvēktiesību konvencija") [6] 8. pantā ir paredzēts:

"Tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību

1. Ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un korespondences neaizskaramību.

2. Sabiedriskās institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts drošības, sabiedriskās kārtības vai valsts labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai morāli vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības."

B — *1980. gada Hāgas konvencija*

6. 1980. gada Hāgas konvencijas 1. pantā ir paredzēts:

"Minētās Konvencijas mērķi ir:

a) nodrošināt bērnu, kuri nelikumīgi aizvesti uz vai aizturēti kādā no Līgumslēdzējām Pusēm, ātru atgriešanos; un

b) nodrošināt to, ka tiesības uz aizbildnību un apmeklēšanu saskaņā ar vienas Līgumslēdzējas Puses likumiem tiek respektētas arī citās Līgumslēdzējās Pusēs."

5 — Pasludināta Nicā 2000. gada 7. decembrī (OV C 364, 1. lpp.), grozīta un kļuvusi juridiski saistoša, pieņemot Lisabonas līgumu (OV 2007, C 303, 1. lpp.), turpmāk tekstā — "Harta".

6 — Parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī.

7. 1980. gada Hāgas konvencijas 3. pantā ir noteikts:

"Bērna aizvešana vai aizturēšana tiek uzskatīta par nelikumīgu, ja —

a) saskaņā ar tās valsts likumdošanu [tiesību aktiem], kurā bērns pastāvīgi dzīvoja tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas, tas ir personas, institūcijas vai kādas citas iestādes, vienas pašas vai kopīgi, tiesību uz aizbildnību [aizgādības tiesību] pārkāpums;

b) aizvešanas vai aizturēšanas brīdī persona, institūcija vai kāda cita iestāde, viena pati vai kopīgi, šīs tiesības faktiski realizēja vai būtu realizējusi, ja to nekavētu aizvešana vai aizturēšana.

Šī panta a) [..]punktā minētās tiesības uz aizbildnību [aizgādības tiesības] var tikt nodibinātas ar likumu, ar tiesas vai administratīvu lēmumu vai ar vienošanos, kurai saskaņā ar attiecīgās valsts likumdošanu [tiesību aktiem] ir juridisks spēks."

8. 1980. gada Hāgas konvencijas 4. pantā ir noteikts:

"Konvenciju piemēro attiecībā uz jebkuru bērnu, kurš bijis pastāvīgs Līgumslēdzējas Puses iedzīvotājs tieši pirms jebkāda tiesību uz aizbildnību vai apmeklēšanu pārkāpuma. Konvencija nav piemērojama attiecībā uz bērniem, kas sasnieguši 16 gadu vecumu."

9. Saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvencijas 5. panta noteikumiem:

"Šīs Konvencijas mērķiem —

a) "tiesības uz aizbildnību [aizgādības tiesības]" ietver tiesības, kas attiecas uz rūpēm par bērnu un, it īpaši, uz tiesībām noteikt bērna dzīvesvietu;

b) "tiesības uz apmeklēšanu [apmeklējuma tiesības]" ietver tiesības aizvest uz noteiktu laika periodu bērnu uz vietu, kas nav bērna pastāvīgā dzīvesvieta."

10. Minētās konvencijas III nodaļa attiecas uz bērna atgriešanos, un tās 8. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Jebkura persona, institūcija vai cita iestāde, kas paziņo par bērna aizvešanu vai aizturēšanu, pārkāpjot tiesības uz aizbildnību [aizgādības tiesības], var iesniegt pieteikumu palīdzības saņemšanai bērna pastāvīgās dzīvesvietas Centrālajai Iestādei vai jebkuras citas Līgumslēdzējas Puses Centrālajai Iestādei, lai nodrošinātu bērna atgriešanos."

11. Tās pašas konvencijas 15. pantā ir paredzēts:

"Līgumslēdzēju Pušu tiesas vai administratīvās iestādes pirms rīkojuma par bērna atgriešanos izdošanas var lūgt, lai pieprasījuma iesniedzējs no bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts iestādēm iegūst lēmumu vai kādu citu apstiprinājumu, ka aizvešana vai aizturēšana saskaņā ar Konvencijas 3. pantu bijusi nelikumīga, ja šādu lēmumu vai apstiprinājumu ir iespējams iegūt attiecīgajā valstī. Līgumslēdzēju Pušu Centrālajām Iestādēm, ciktāl tas ir iespējams, jāpalīdz pieprasījuma iesniedzējiem iegūt šādu lēmumu vai apstiprinājumu."

C — *Līgumi*

12. LES 6. pantā ir paredzēts:

"1. Savienība atzīst tiesības, brīvības un principus, kas izklāstīti 2000. gada 7. decembra Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kura pielāgota Strasbūrā 2007. gada 12. decembrī, un šai Hartai ir tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem.

Hartas noteikumi nekādā ziņā nepaplašina Savienības kompetences, kā tās noteiktas Līgumos.

Hartā paredzētās tiesības, brīvības un principus interpretē saskaņā ar Hartas VII sadaļas vispārējiem noteikumiem, ar ko reglamentē tās interpretēšanu un piemērošanu, un pienācīgi ņemot vērā Hartā minētos paskaidrojumus, kuros izklāsta minēto noteikumu pamatu.

[..]

3. Pamattiesības, kas garantētas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un kas izriet no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām, ir Savienības tiesību vispārīgo principu pamats."

13. LESD 4. pantā ir noteikts:

"1. Savienība dala kompetenci ar dalībvalstīm, ja Līgumos tai piešķirta kompetence, kura neattiecas uz 3. un 6. pantā minētajām jomām.

2. Savienības un dalībvalstu dalītā kompetence attiecas galvenokārt uz šādām jomām:

[..]

j) brīvības, drošības un tiesiskuma telpa."

14. LESD 81. pantā ir paredzēts:

"1. Savienība izvērš tiesu iestāžu sadarbību civillietās, kurās ir pārrobežu elementi, pamatojoties uz tiesas nolēmumu un ārpustiesas lēmumu savstarpējas atzīšanas principu. Šāda sadarbība var ietvert pasākumus dalībvalstu normatīvo aktu tuvināšanai.

2. Piemērojot 1. punktu, Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru un jo īpaši tad, kad tas nepieciešams iekšējā tirgus pienācīgai darbībai, paredz pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt:

a) tiesas nolēmumu un ārpustiesas lēmumu savstarpēju atzīšanu un izpildi dalībvalstu starpā;

[..]

c) dalībvalstu piemērojamo tiesību saderību kolīziju normu un jurisdikcijas jautājumos;

[..]

e) tiesu iestāžu efektīvu pieejamību."

15. 30. protokola par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas piemērošanu Polijai un Apvienotajai Karalistei 1. pantā ir noteikts:

"1. Ar Hartu nepalielina ES Tiesas vai jebkuras tiesas Polijā vai Apvienotajā Karalistē spējas atzīt, ka Polijas vai Apvienotās Karalistes tiesību akti, regulas un administratīvie noteikumi, prakse vai darbības neatbilst pamattiesībām, brīvībām un principiem, kas tajā atkārtoti apstiprināti.

2. Jo īpaši — un skaidrības labad — nekas Hartas IV sadaļā nerada piekritīgas tiesības, kas piemērojamas Polijai vai Apvienotajai Karalistei, izņemot tiktāl, ciktāl Polija vai Apvienotā Karaliste paredzējusi šādas tiesības savas valsts tiesību aktos."

D — *Eiropas Savienības Pamattiesību harta*

16. Hartas 7. pantā ir paredzēts:

"Ikvienai personai ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un saziņas neaizskaramību."

17. Hartas 24. panta 3. punktā ir noteikts:

"Katram bērnam ir tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā viņa interesēm."

18. Hartas VII nodaļā ir iekļauti vispārīgi noteikumi, kas attiecas uz hartas interpretēšanu un piemērošanu. Tās 51. pantā ar virsrakstu "Piemērošanas joma" ir paredzēts:

"1. Šīs Hartas noteikumi attiecas uz Savienības iestādēm un struktūrām, ievērojot subsidiaritātes principu, un uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus. Tādēļ tās ievēro tiesības un principus, kā arī veicina to piemērošanu saskaņā ar savām atbilstīgajām pilnvarām un ievērojot Savienības kompetenci, kas tai piešķirta Līgumos.

2. Ar šo Hartu netiek paplašināta Savienības tiesību piemērošanas joma, paplašinot Savienības kompetences, un Savienībai netiek noteiktas nekādas jaunas kompetences vai uzdevumi, nedz grozītas kompetences un uzdevumi, kā tās noteiktas Līgumos."

E — *Regula Nr. 2201/2003*

19. Regulas Nr. 2201/2003 preambulas piektais apsvērums ir formulēts šādi:

"Lai nodrošinātu vienlīdzību attiecībā uz visiem bērniem, šī regula attiecas uz visiem lēmumiem par vecāku atbildību, tostarp uz bērnu aizsardzības pasākumiem, neatkarīgi no saiknes ar laulības lietu."

20. Minētās regulas preambulas septiņpadsmitajā apsvērumā ir paredzēts:

"Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, nekavējoties jāpanāk bērna atpakaļatdošana [atgriešanās], un šai nolūkā piemēro 1980. gada 25. oktobra Hāgas konvenciju,

kuru papildina šīs regulas noteikumi, jo īpaši tās 11. pants. Tiesām dalībvalstī, uz kuru bērns ir nelikumīgi aizvests vai kurā bērns nelikumīgi aizturēts, jāspēj iestāties pret viņa atpakaļatdošanu [atgriešanos] īpašos, attiecīgi pamatotos gadījumos. Tomēr šāds lēmums var tikt aizstāts ar turpmāku lēmumu, ko pieņem tās dalībvalsts tiesa, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas. Ja minētais lēmums nosaka bērna atpakaļatdošanu [atgriešanos], atpakaļatdošanai jānotiek, nepieprasot nekādu īpašu minētā sprieduma atzīšanas un izpildes procedūru dalībvalstī, uz kuru bērns ir aizvests vai kurā viņš ir aizturēts."

21. No Regulas Nr. 2201/2003 preambulas trīsdesmitā apsvēruma izriet, ka Īrija un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste ir paziņojušas savu vēlmi piedalīties šīs regulas pieņemšanā un piemērošanā.

22. Regulas Nr. 2201/2003 preambulas trīsdesmit trešais apsvērums ir formulēts šādi:

"Šajā regulā atzītas pamattiesības un respektēti Eiropas Savienības Pamattiesību hartas principi. Jo īpaši, ar to tiek izdarīti centieni nodrošināt to bērna pamattiesību ievērošanu, kas noteiktas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 24. pantā."

23. Regulas Nr. 2201/2003 1. pantā ir noteikts:

"1. Šo regulu neatkarīgi no tiesas iestādes būtības piemēro civillietās, kas saistītas ar:

[..]

b) vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu.

2. Lietas, kas minētas 1. punkta b) apakšpunktā, var jo īpaši attiekties uz:

a) uzraudzības [aizgādības] tiesībām un saskarsmes tiesībām;

[..]."

24. Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 7., 9. un 11. punktā ir iekļautas šādas definīcijas:

"Šajā regulā:

[..]

7) ar terminu "vecāku atbildība" saprot visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks. Jēdziens ietver uzraudzības [aizgādības] tiesības un saskarsmes tiesības;

[..]

9) termins "uzraudzības [aizgādības] tiesības" ietver tiesības un pienākumus, kas attiecas uz rūpēm par bērnu, un jo īpaši tiesības noteikt bērna dzīvesvietu;

[..]

11) ar terminu "nelikumīga aizvešana vai aizturēšana" saprot bērna aizvešanu vai aizturēšanu, ja:

a) ar to tiek pārkāptas uzraudzības [aizgādības] tiesības, kas iegūtas ar spriedumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas;

un

b) aizvešanas vai aizturēšanas laikā uzraudzības [aizgādības] tiesības atsevišķi vai kopīgi tika faktiski īstenotas vai arī tās tiktu šādi īstenotas, ja nebūtu notikusi aizvešana vai aizturēšana. Uzraudzību [aizgādību] uzskata par kopīgi īstenotu, ja saskaņā ar lēmumu vai likumu viena persona, kam ir vecāku atbildība, nevar lemt par bērna dzīvesvietu bez citas personas piekrišanas, kam ir vecāku atbildība."

25. Regulas Nr. 2201/2003 10. pantā ar virsrakstu "Piekritība bērna nolaupīšanas gadījumos" ir noteikts:

"Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, tās dalībvalsts tiesām, kurā pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta, saglabājas piekritība, kamēr bērns nav ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu kādā citā dalībvalstī un:

a) kamēr visas personas, iestādes vai citas struktūras, kam ir uzraudzības [aizgādības] tiesības, nav piekritušas aizvešanai vai aizturēšanai;

vai

b) kamēr bērns vismaz vienu gadu nav dzīvojis minētajā citā dalībvalstī pēc brīža, kad persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir uzraudzības [aizgādības] tiesības, ir zinājusi vai kad tām vajadzēja zināt par bērna atrašanās vietu, un bērns nav iekārtojies savā jaunajā vidē un neizpildās [nav izpildīts] viens no šādiem nosacījumiem:

i) viena gada laikā pēc tam, kad persona, kam ir uzraudzības [aizgādības] tiesības, ir zinājusi vai tai vajadzēja zināt par bērna atrašanās vietu, nekādas prasības par atdošanu nav iesniegtas kompetentajās tās dalībvalsts iestādēs, kurā bērns ir aizvests vai tiek aizturēts;

ii) atpakaļatdošanas [atgriešanās] prasība, ko iesniegusi persona, kurai ir uzraudzības [aizgādības] tiesības, ir atsaukta, un jauna prasība nav iesniegta termiņā, kas noteikts i) daļā;

iii) lieta, ko izskata tiesa dalībvalstī, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, ir slēgta atbilstoši 11. panta 7. punktam;

iv) spriedumu par uzraudzību [aizgādību], kas neparedz bērna atpakaļatdošanu [atgriešanos], ir izdevušas tās dalībvalsts tiesas, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas."

26. Minētās regulas 11. pantā ar virsrakstu "Bērna atpakaļatdošana [atgriešanās]" ir paredzēts:

"1. Ja persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir uzraudzības [aizgādības] tiesības, piesakās kompetentajās iestādēs dalībvalstī ar nolūku saņemt spriedumu, pamatojoties uz [1980. gada Hāgas konvenciju], lai panāktu

tā bērna atpakaļatdošanu [atgriešanos], kurš ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, piemēro 2. līdz 8. punktu.

[..]

3. Tiesa, kurā iesniegts 1. punktā minētais pieteikums par bērna atpakaļatdošanu [atgriešanos], rīkojas paātrināti tiesas procesos attiecībā uz šo pieteikumu, izmantojot ātrākās procedūras, kas paredzētas valsts tiesību aktos.

Neskarot pirmo daļu, tiesa izdod savu spriedumu ne vēlāk kā sešas nedēļas pēc pieteikuma iesniegšanas, ja vien nepastāv ārkārtēji apstākļi, kas padara to [..] neiespējamu.

[..]"

27. Regulas Nr. 2201/2003 60. un 62. pantā ir paredzēts:

"60. pants

Saistība ar dažām daudzpusējām konvencijām

Dalībvalstu attiecībās šī regula aizstāj turpmāk minētās konvencijas, ciktāl tās skar jautājumus, ko reglamentē šī regula:

[..]

e) 1980. gada Hāgas Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem.

[..]

62. pants

Piemērojamības joma

1. Nolīgumi un konvencijas, kas minētas 59. panta 1. punktā, 60. un 61. pantā, paliek spēkā attiecībā uz jautājumiem, ko nereglamentē šī regula.

2. Konvencijas, kas minētas 60. pantā, jo īpaši 1980. gada Hāgas Konvencija, paliek spēkā atbilstoši 60. pantam to dalībvalstu starpā, kuras ir to līgumslēdzējas puses."

F — *Valsts tiesības*

28. Saskaņā ar 1964. gada Likuma par aizbildnību pār nepilngadīgajiem [7] 6.A pantu "ja tēvs un māte nav precējušies, tiesa pēc tēva pieteikuma var ar rīkojumu iecelt viņu par nepilngadīgā aizbildni". Turklāt 1964. gada likuma 11. panta 4. punktā [8] ir noteikts:

"Ja runa ir par nepilngadīgo, kura tēvs un māte nav precējušies, tiesības saskaņā ar šo pantu iesniegt pieteikumu par nepilngadīgā aizgādnību un viņa tēva vai mātes saskarsmes tiesībām attiecas uz tēvu, kurš nav bērna aizbildnis, un šajā ziņā atsauces šajā pantā uz nepilngadīgā tēvu vai vecāku ir jāsaprot kā tādas, kas uz viņu attiecas."

29. 1991. gada Likuma par bērnu nolaupīšanu un rīkojumu par aizgādības tiesībām izpildi [9] (turpmāk tekstā — "1991. gada likums") 15. panta 1. punktā ir paredzēts, ka kompetentā tiesa var konstatēt, ka gadījumā, ja bērnu aizvešana vai aizturēšana ir notikusi dalībvalstī, bērnu aizvešana no Īrijas ir nelikumīga aizvešana vai aizturēšana Regulas Nr. 2201/2003 2. panta nozīmē vai ir nelikumīga 1980. gada Hāgas konvencijas 3. panta nozīmē.

III — Pamata lietas faktiskie apstākļi un prejudiciālais jautājums

30. Bērnu, kuru aizgādība ir tiesvedības priekšmets, māte ir Apvienotās Karalistes pilsone. Tēvs ir Īrijas pilsonis. Viņi nekad nav bijuši precējušies, bet dzīvoja kopā Anglijā, Austrālijā, Ziemeļīrijā un no 2008. gada novembra — Īrijā. Galvenos strīda faktisko apstākļu un procesuālā konteksta pamatelementus kopsavilkuma veidā var izklāstīt tabulā.

7 — *Guardianship of Infants Act 1964*, kas iekļauts ar 1987. gada Likuma par bērnu statusu (*Status of Children Act 1987*) 12. pantu.

8 — Kurā grozījumi izdarīti ar 1987. gada likuma 13. pantu.

9 — *Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act*, Nr. 6/1991.

Datums	Īrija	Apvienotā Karaliste
2000. gads		Pirmā bērna piedzimšana (Anglija).
2002. gads		Otrā bērna piedzimšana (Anglija).
2007. gads		Trešā bērna piedzimšana (Ziemeļīrija).
2008. gada novembris	Lietas dalībnieki apmetas uz dzīvi Īrijā.	
2009. gada 11. jūlijs	Māte bērnus aizved uz sieviešu patversmi.	
2009. gada 25. jūlijs		Māte bērnus aizved uz Apvienoto Karalisti.
2009. gada 2. novembris		Tēvs *High Court of Justice (England & Wales), Family Division* iesniedz pieteikumu par lietas ierosināšanu, ar kuru viņš tai lūdz izdot rīkojumu par bērnu atgriešanos Īrijā saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesību aktiem, ar ko tiek īstenota 1980. gada Hāgas konvencija un Regula Nr. 2201/2003.
2009. gada 20. novembris		Anglijas tiesa lūdz tēvu saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvencijas 15. pantu iegūt no *High Court* (Īrija) lēmumu vai apstiprinājumu, ar ko ir konstatēts, ka bērnu aizvešana ārpus Īrijas bijusi nelikumīga minētās konvencijas 3. panta nozīmē.

Datums	Īrija	Apvienotā Karaliste
2009. gada 22. decembris	Tēvs *High Court* (Īrija) ierosina tiesvedību, lai panāktu, ka atbilstoši Īrijas tiesību aktiem, ar kuriem tiek īstenota 1980. gada Hāgas konvencija un tās 15. pants, tiktu atzīts, ka bērnu aizvešana ārpus Īrijas 2009. gada jūlijā bijusi nelikumīga gan minētās konvencijas 3. panta, gan Regulas Nr. 2201/2003 2. panta nozīmē. Ar to pašu prasību tēvs lūdz minēto *High Court* izdot rīkojumu, lai aizbildnība un aizgādības tiesības attiecībā uz bērniem tiktu uzticētas viņam. Šie pēdējie divi jautājumi Īrijas tiesās vēl nav atrisināti.	
2010. gada 28. aprīlis	*High Court* (Īrija) nolemj, ka prasītājam pamata lietā nebija aizgādības tiesību attiecībā uz bērniem brīdī, kad viņi tika aizvesti no Īrijas, un ka tādējādi šī aizvešana nav bijusi nelikumīga minētās konvencijas vai šīs regulas nozīmē.	
	Tēvs par minēto spriedumu iesniedz prasību *Supreme Court*.	
2010. gada 30. jūlijs	*Supreme Court* uzdod prejudiciālu jautājumu.	

31. Savā lēmumā uzdot prejudiciālu jautājumu *Supreme Court* norāda, ka 2009. gada 25. jūlijā tēvam nebija aizgādības tiesību attiecībā uz saviem bērniem 1980. gada Hāgas konvencijas noteikumu nozīmē. Tomēr tā norāda, ka jēdziens "aizgādības tiesības" saistībā ar lūgumiem par bērnu atgriešanos no vienas dalībvalsts citā dalībvalstī, pamatojoties uz minēto konvenciju, tagad ir definēts Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 9. punktā.

32. Iesniedzējtiesa uzskata, ka ne Regulas Nr. 2201/2003 noteikumos, ne Hartas 7. pantā nav paredzēts, ka ir jāuzskata, ka bērna bioloģiskajam tēvam noteikti ir jābūt šī bērna aizgādības tiesībām, lai noteiktu bērna aizvešanas nelikumību, ja nav tiesas lēmuma, ar kuru viņam šādas tiesības piešķirtas. Tomēr tā atzīst, ka šo Savienības tiesību normu interpretācija ietilpst Tiesas kompetencē.

33. Supreme Court nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Regula [Nr. 2201/2003], kas interpretēta vai nu saskaņā ar [Hartas] 7. pantu, vai arī citādi, liedz dalībvalstij savos tiesību aktos paredzēt prasību, ka bērna tēvam, kas nav precējies ar viņa māti, ir jāiegūst kompetentās tiesas rīkojums, ar kuru viņam ir piešķirtas šī bērna aizgādības tiesības, lai varētu atzīt, ka viņam ir "aizgādības tiesības", kas padara bērna aizvešanu no viņa pastāvīgās dzīvesvietas valsts par nelikumīgu atbilstoši šīs regulas 2. panta 11. punktam?"

IV — Viedoklis

A — *Par pieņemamību*

34. Eiropas Komisija ir atsaukusies uz iespējamo prejudiciālā jautājuma nepieņemamību. Vācijas Federatīvā Republika arī ir atsaukusies uz Tiesas kompetences neesamību atbildēt uz prejudiciālo jautājumu. Vācijas valdība uzskata, ka runa patiesībā ir par 1980. gada Hāgas konvencijas interpretāciju, nevis par Regulas Nr. 2201/2003 interpretāciju. Izvirzītie problēmjautājumi attiecas arī uz saistību starp minēto konvenciju un šo regulu.

35. Komisija piebilst, ka Īrijas tiesās saskaņā ar 1991. gada likuma 15. pantu tika celta prasība, kas iesniegta atbilstoši 1980. gada Hāgas konvencijas 15. pantam, lai panāktu, ka tiek konstatēts, ka prasītāja pamata lietā bērnu aizvešana no Īrijas bijusi nelikumīga minētās konvencijas 3. panta un Regulas Nr. 2201/2003 2. panta nozīmē.

36. Komisija šaubās par to, vai prejudiciālajam jautājumam faktiski ir saistība ar Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkta interpretāciju vai arī tas drīzāk ir saistīts ar 1980. gada Hāgas konvencijas 1. un 3. panta interpretāciju. Ja tas tā ir, Tiesa nevar atbildēt uz tai uzdoto jautājumu, jo Eiropas Savienība nav minētās konvencijas līgumslēdzēja puse, lai gan visas dalībvalstis ir līgumslēdzējas puses.

37. Komisija uzskata, ka šauru interpretāciju apstiprina tas, ka laikā, kad Īrijas tiesās tika celta prasība, Regula Nr. 2201/2003 vēl nebija piemērojama.

38. Pirmkārt, ir jāatgādina, ka strīds pamata lietā *Supreme Court* ir tieši saistīts ar Regulas Nr. 2201/2003 un Hartas piemērošanu, nevis ar 1980. gada Hāgas konvencijas piemērošanu. Tas, ka Apvienotajā Karalistē izskatāmais strīds ir saistīts ar minētās konvencijas piemērojamību, neko tajā nemaina. Tādējādi rodas jautājums, kas attiecas uz Savienības tiesībām un kas nav ne hipotētisks, ne arī nenozīmīgs iesniedzējtiesai.

39. Otrkārt, jāatgādina, ka 1980. gada Hāgas konvencija pati par sevi nav daļa no Savienības tiesību sistēmas un tādējādi Tiesas kompetencē nav to interpretēt [10].

40. Tomēr saskaņā ar Līguma noteikumiem Savienības kompetencē ir pieņemt tiesību aktus par jautājumiem, kas ir saistīti ar jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi lietās par vecāku atbildību [11]. Īpaši Regulas Nr. 2201/2003 1. pantā ir paredzēts, ka neatkarīgi no tiesas rakstura šī regula ir piemērojama civillietās, kas saistītas ar vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu, tādējādi tajā ir pārņemta 1980. gada Hāgas konvencijas piemērošanas joma. Tikai ar abiem Regulas Nr. 2201/2003 pantiem — 60. un 62. pantu — kopā likumdevējs ir atjaunojis minētās konvencijas iedarbību, paziņojot, ka tā ir piemērojama dalībvalstu attiecībās saistībā ar jautājumiem, uz kuriem neattiecas minētā regula. Regula Nr. 2201/2003 ir pārāka par 1980. gada Hāgas konvenciju tiktāl, ciktāl minētā konvencija attiecas uz jautājumiem, kurus reglamentē šī regula, bet 1980. gada Hāgas konvencija arī turpmāk ir piemērojama

10 — Dalībvalstis ir šīs konvencijas līgumslēdzējas puses, bet Savienība nav. Saistībā ar nesenu judikatūras apkopojumu skat. 2010. gada 4. maija spriedumu lietā C-533/08 *TNT Express Nederland* (Krājums, I-4107. lpp., 58.–61. punkts).

11 — Regulā Nr. 2201/2003 kā juridiskais pamats ir citēts EKL 61. panta c) punkts [kurā ir norāde uz EKL 65. pantu] un EKL 67. panta 1. punkts; pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā skat. LESD 81. pantu.

jautājumos, kurus nereglamentē minētā regula [12]. Tādējādi likumdevējs ir izvēlējies atsaukties uz jau esoša starptautisko publisko tiesību instrumenta noteikumiem, nevis pieņemt Savienības tiesību normas par šo pašu jautājumu.

41. Nepieciešamība Regulas Nr. 2201/2003 projektā iekļaut noteikumus par to pašu jautājumu, kāds ir aplūkots 1980. gada Hāgas konvencijā, tajā laikā bija strīdīgs jautājums [13]. Pieņemtā Regula Nr. 2201/2003 attiecas uz ļoti daudzām situācijām, kas ir saistītas ar jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi lietās par vecāku atbildību. Saskaņā ar minēto regulu bērna nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas gadījumā "piemēro [1980. gada Hāgas konvenciju], kuru papildina šīs regulas noteikumi, jo īpaši tās 11. pants" [14].

42. Pat ja šķiet, ka Regulas Nr. 2201/2003 11. pants šīs regulas piemērojamību padara atkarīgu no 1980. gada Hāgas konvencijas piemērojamības konstatācijas, tomēr ir jāsecina, ka saistībā ar aizvešanu no vienas dalībvalsts uz citu 1980. gada Hāgas konvencija un Regula Nr. 2201/2003 ir nenovēršami saistītas to piemērojamības ziņā.

43. Turklāt tiktāl, ciktāl līdzīga definīcija ir izmantota gan 1980. gada Hāgas konvencijā, gan Regulā Nr. 2201/2003, ir jāuzskata, ka šāds formulējums ir "nostiprināts Kopienu līmenī" un Tiesa var to interpretēt [15]. Tā tas ir, piemēram, saistībā ar jautājumu par to, vai aizvešana vai aizturēšana ir likumīga, kas ir paredzēts 1980. gada Hāgas konvencijas 3. pantā un Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punktā. Tomēr ir jānorāda, ka pastāv dažas atšķirības starp šo regulu un minēto konvenciju [16].

44. Tā kā lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, protams, attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, es iesaku Tiesai uzskatīt, ka jautājums ir pieņemams.

12 — Skat. Regulas Nr. 2201/2003 60. un 62. pantu.

13 — It īpaši skat. McEleavy, P., The New Child Abduction Regime of the European Union: Symbiotic Relationship or Forced Partnership?, no: *Journal of Private International Law*, 2005. gada aprīlis, 5. lpp.

14 — Skat. Regulas Nr. 2201/2003 preambulas septiņpadsmito apsvērumu.

15 — Skat. Borrás, A., Protection of Minors and Child Abduction under the Hague Conventions and the Brussels II bis Regulation, no: *Japanese and European Private International Law in Comparative perspective*, Basedow, J. u.c. vadībā, Mohr Siebeck, Tībingene, 2008, 345. lpp.

16 — Piemēram, saistībā ar trim aizgādības tiesību piešķiršanas veidiem minētajā konvencijā pirms tiem ir iekļauts apstākļa vārds "īpaši" ("notamment") [konvencijas teksta tulkojumā latviešu valodā šī vārda nav], kas liek domāt, ka saraksts ir sagatavots tikai ilustratīvos nolūkos, kaut gan saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 formulējumu tas pats saraksts, šķiet, ir izsmeļošs.

B — *Par lietas būtību*

bērnu aizvešana no Īrijas un viņu aizturēšana Apvienotajā Karalistē nav bijusi nelikumīga Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkta nozīmē.

1. Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkta a) apakšpunkta interpretācija

45. Jānorāda, ka minētās regulas 2. panta 11. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka ar terminu "nelikumīga aizvešana vai aizturēšana" saprot bērna aizvešanu vai aizturēšanu, ja "ar to tiek pārkāptas uzraudzības [aizgādības] tiesības, kas iegūtas ar spriedumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks *saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta* tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas". Termins "aizgādības tiesības" saskaņā ar šīs pašas regulas 2. panta 9. punktu ietver "tiesības un pienākumus, kas attiecas uz rūpēm par bērnu, un jo īpaši tiesības noteikt bērna dzīvesvietu".

46. Tāpat kā *Supreme Court* un Komisija es uzskatu, ka šo divu tiesību normu formulējums neļauj rasties ne šaubām, ne pārprotamai izpratnei par to interpretāciju: tas, vai minētā aizvešana vai aizturēšana ir likumīga, nepārprotami ir jānosaka atbilstoši tās dalībvalsts tiesībām, kurā bērnam bija pastāvīgā dzīvesvieta pirms viņa aizvešanas vai viņa aizturēšanas. Tā kā *Supreme Court* skaidri ir konstatējusi, ka saskaņā ar Īrijas tiesībām tēvam nebija aizgādības tiesību un viņš nevarēja atsaukties uz noteikumiem, kas viņam ļautu iebilst pret bērnu aizvešanu, no tā izriet, ka

47. Skaidrs nošķirums starp gandrīz automātisku aizgādības tiesību piešķiršanu tēvam vai nepiešķiršanu atkarībā no tā, vai viņš ir precējies, šķiet, ir diezgan izplatīts dalībvalstīs.

48. Šajā ziņā lietderīgi ir minēt nesenu ziņojumu, kurā ir aplūkots jautājums par "vecāku atbildības" piešķiršanu atsevišķās Eiropas Padomes dalībvalstīs [17]. Tā kā šajā ziņojumā ir aplūkots "vecāku atbildības" jautājums, ir jānorāda, ka tas nebūt nav tas pats, kas Regulā Nr. 2201/2003 paredzētās aizgādības tiesības. Katrā ziņā profesors Lēve [*Lowe*] secina, ka "visas izpētītās dalībvalstis laulībā dzimušu bērnu vecākiem piešķir kopīgu vecāku atbildību un vecāku atbildību attiecībā uz bērniem, kas dzimuši ārpus laulības, piešķir

17 — Skat. profesora Lowe, N., ziņojumu "Une étude sur les droits et le statut juridique des enfants qui sont élevés dans différentes formes maritales et non maritales de partenariat et de cohabitation", Eiropas Padome, Strasbūra, 2009. gada 25. septembris, CJ-FA(2008) 5, 32. lpp. Šis ziņojums attiecas uz trīsdesmit valstīm, proti, gandrīz visām Savienības dalībvalstīm, kā arī uz zināmu skaitu citu Eiropas Padomes dalībvalstu.

viņu mātēm". Tas atbilst šāda paša veida ieteikumiem, kas ir izteikti dažos starptautiskos instrumentos.

49. Attiecībā uz bērniem, kas ir dzimuši neprecētiem pāriem, situācija ir citādāka un diezgan atšķirīga. Vienpadsmit valstīs, tiklīdz ar apstiprinājumu vai tiesas lēmumu ir noteikta paternitāte, abiem vecākiem ir kopīga vecāku atbildība. Tomēr vienpadsmit citās valstīs ar to nepietiek. Tēvam ir jāveic citi pasākumi, lai iegūtu vecāku atbildību (piemēram, apprecoties ar māti, noslēdzot nolīgumu ar viņu vai iegūstot tiesas lēmumu). Šīs atšķirīgās pieejas atspoguļojas starptautisko instrumentu atšķirībās šajā jautājumā [18].

50. Līdz ar to Īrijas tiesību akti, kas, kā šķiet, ir tuvāki otrajai minētajai grupai, nekādā ziņā nešķiet ārkārtēji.

51. Tādējādi Regulā Nr. 2201/2003 nav noteikti aizgādības tiesību piešķiršanas nosacījumi, pat ja tiesas lēmums, likums vai nolīgums, kuram ir juridisks spēks, tajā ir uzskaitīti kā trīs piešķiršanas veidi un nav iekļauts apstākļa vārds "īpaši", kas ir minēts 1980. gada Hāgas konvencijā [19], kas ļauj uzskatīt, ka tajā iekļautais saraksts ir ierobežojošs. Regulā Nr. 2201/2003 nav noteikts, kuram no vecākiem būtu jābūt aizgādības tiesībām. Šis jautājums nav reglamentēts arī 1980. gada Hāgas konvencijā. Šis jautājums attiecas uz valsts tiesībām.

52. Visbeidzot, Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punktā ir iekļauts arī noteikums par tiesību normu kolīziju. Tajā ir noteikta tiesību norma, kas ir piemērojama aizgādības tiesību noteikšanai bērnu nelikumīgas aizvešanas gadījumā. No dažādām iespējām šajā regulā ir izvēlēti "tās dalībvalsts tiesību akti, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas". Šajā ziņā Regulas Nr. 2201/2003 piemērojamības nolūkā, šķiet, ka visām citām aizgādības tiesībām, kas, iespējams, iegūtas valstī, kas nav tā, kurā ģimene dzīvoja pirms tam, nav nozīmes.

18 — Profesors Lēve savā iepriekš minētajā ziņojumā vēlas uzzināt, vai nākotnē nevajadzētu saskaņot [dažādo] pieeju attiecībā uz precētiem vai neprecētiem pāriem, bet tā tas šobrīd vēl nav.

19 — Saistībā ar 1980. gada Hāgas konvenciju tieši apstākļa vārda "īpaši" izmantošanai, šķiet, ir zināma nozīme: "Tāpat arī avoti, no kuriem var izrietēt aizgādības tiesības, ko mēs cenšamies aizsargāt, ir visi tie, kas var pamatot sūdzību attiecīgās tiesību sistēmas ietvaros. Šajā ziņā 3. panta otrajā daļā ir aplūkoti daži — neapšaubāmi paši svarīgākie — no šiem avotiem, vienlaikus uzsverot uzskaitījuma neizsmeļošo raksturu [..]. Kā tas būs redzams nākamajās daļās, izvēlētie avoti attiecas uz plašu tiesību jautājumu loku; precizējums, ka to uzskaitījums ir daļējs, tādējādi ir jāsaprot galvenokārt tā, ka tas dod priekšroku elastīgai izmantoto terminu interpretācijai, kas ļauj ņemt vērā vislielāko skaitu iespējamo gadījumu". Skat. Pérez-Vera, E., skaidrojošo ziņojumu "Actes et documents de la quatorzième session" (1980), Hāgas Starptautisko privāto tiesību konference, III sējums, 446. lpp., 67. punkts (ar skaidrojošo ziņojumu var iepazīties šādā interneta vietnē: http://hcch.e-vision.nl/upload/expl28.pdf).

2. Vai Savienības tiesībās bioloģiskajam tēvam pastāv "netiešas" aizgādības tiesības ("inchoate right")?

53. Galvenais tēva arguments, šķiet, ir šāds, proti, neraugoties uz Īrijas tiesību aktiem, viņam būtu jāatzīst "netiešas" aizgādības tiesības, ko var atzīt ("inchoate right") [20]. Šīs tiesības Savienības tiesībās būtu jāatzīst bioloģiskajam tēvam, kas ir dzīvojis kopā ar māti un kas tādējādi ir piekritis piedalīties ar ģimenes dzīvi saistīto pienākumu izpildē tāpat kā precēts tēvs. Šīs tiesības esot pamatotas ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pantu un Hartas 7. pantu un 24. panta 3. punktu. Šī apgalvojuma pamatojumam viņš atsaucas uz zināmu skaitu Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu.

54. Saistībā ar Hartu ir jānorāda uz diviem būtiskiem aspektiem. Protams, Hartai ir tāds pats juridiskais spēks kā līgumiem, bet Hartas noteikumi nekādā ziņā nepaplašina Savienības kompetences, kā tās noteiktas Līgumos [21]. Ja Līgumā Savienībai nav paredzēta kompetence pieņemt tiesību aktus par būtiskiem aizgādības tiesību iegūšanas nosacījumiem, tad arī Hartā to nav ļauts darīt [22].

55. Attiecīgā gadījumā to, vai nosacījumi aizgādības tiesību piešķiršanai tēvam ir atbilstīgi, var pārbaudīt, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību konvenciju. Šajā ziņā ir jāpauž trīs apsvērumi.

56. Vispirms Tiesa, protams, nodrošina pamattiesību, to skaitā Eiropas Cilvēktiesību konvencijā garantēto pamattiesību [23] ievērošanu, bet tā šo funkciju veic Savienības tiesību piemērošanas jomā. Tomēr pašreiz Savienībai nav kompetences pieņemt tiesību aktus jautājumā par aizgādības tiesību piešķiršanu. Savienības kompetences, pat ja to ir daudz, neattiecas uz materiālo tiesību jautājumiem, kas tiek aplūkoti šajā gadījumā, proti, kurai personai ir jābūt aizgādības tiesībām [24].

57. Ņemot vērā, ka būtiskie aizgādības tiesību piešķiršanas nosacījumi nekādi nav reglamentēti Savienības tiesībās, no tā izriet, ka šajā gadījumā nepastāv saikne starp Savienības tiesībām un Eiropas Cilvēktiesību konvenciju.

58. Tomēr gadījumā, kad aizgādības tiesību piešķiršanas nosacījumi saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem izrādās pretrunā Eiropas Cilvēktiesību konvencijai, manuprāt, nevar izslēgt, ka šis fakts varētu ietekmēt Regulas Nr. 2201/2003 piemērošanu. Citas dalībvalsts

20 — Nav viegli rast precīzu tulkojumu frāzei "inchoate right". Man tomēr šķiet, ka termins, kas izmantots 1980. gada Hāgas konvencijas datubāzē ("netiešas aizgādības tiesības"), precīzi neattiecas uz to, ko *J. McB.* min šajā gadījumā.

21 — Skat. LES 6. panta 1. punktu.

22 — Skat. Hartas 51. panta 1. punktu.

23 — Skat. LES 6. panta 3. punktu.

24 — Turklāt jāpiebilst, ka Līgumā, proti, LES 6. panta 2. punktā, ir paredzēta turpmāka Savienības pievienošanās Eiropas Cilvēktiesību konvencijai. Tajā pašā punktā, tāpat kā iepriekšējā punktā iekļautajā noteikumā, ir uzsvērts, ka šī pievienošanās neietekmē Savienības kompetences, kā tās noteiktas Līgumos.

pienākums atzīt lēmumus par aizgādības tiesību piešķiršanu attiecīgā gadījumā būtu jāanalizē Tiesai.

59. Vēl es vēlētos pakārtoti aplūkot dažus Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras aspektus, uz kuriem ir atsaucies tēvs, *J. McB*.

60. J. McB. minētā judikatūra, šķiet, attiecas uz aizgādības tiesību piešķiršanu un robežām, ko tām nosaka valsts tiesības īpaši attiecībā uz neprecētiem tēviem. Tādējādi lietā *Zaunegger* pret Vāciju Eiropas Cilvēktiesību tiesa konstatēja, ka Vācijas Federatīvā Republika ir pārkāpusi Eiropas Cilvēktiesību konvenciju. Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskatīja, ka pārāk ierobežojošie nosacījumi Vācijas tiesībās aizgādības tiesību piešķiršanai neprecētam tēvam, kas piešķir absolūtas veto tiesības mātei, nav saderīgi ar Eiropas Cilvēktiesību konvenciju [25].

61. Man šķiet, ka apstākļi lietā *Guichard* pret Franciju ir ļoti līdzīgi apstākļiem lietā, kas ir jāizskata šajā gadījumā [26].

62. Minētajā lietā tēvs Eiropas Cilvēktiesību tiesā atsaucās uz Eiropas Cilvēktiesību konvencijas pārkāpumu. Savā spriedumā Eiropas Cilvēktiesību tiesa norāda, ka no 1980. gada Hāgas konvencijas noteikumiem izriet, ka centrālajām iestādēm ir jāveic visi pasākumi, kas ir atbilstoši, lai nodrošinātu tūlītēju nelikumīgi aizvesto bērnu atgriešanos. Minētajā konvencijā šajā ziņā ir paredzēts, ka par "nelikumīgu" ir jāuzskata aizvešana, kura notikusi, pārkāpjot "aizgādības tiesības", kas ietver tiesības, kuras attiecas uz rūpēm par bērnu, un it īpaši tiesības noteikt bērna dzīvesvietu. 1980. gada Hāgas konvencijas 3. pantā ir īpaši precizēts, ka aizgādības tiesības var tikt nodibinātas ar likumu. Tā tas bija minētajā gadījumā, jo dienā, kad bērns tika aizvests no Francijas uz Kanādu, saskaņā ar Francijas tiesību normām mātei tika piešķirta vecāku varas īstenošana (kas saistīta ar aizgādības tiesībām), kaut gan abi — gan tēvs, gan māte — bija atzinuši savu bērnu. Šajos apstākļos aizvešanu nevarēja uzskatīt par "nelikumīgu" 1980. gada Hāgas konvencijas nozīmē. Tādējādi prasītājs,

25 — ECT 2009. gada 3. decembra spriedums lietā *Zaunegger* pret Vāciju (prasības pieteikums Nr. 22028/04). Pamatojoties uz šo, Vācijas Konstitucionālā tiesa (*BVerfG*) nesen ir atzinusi, ka Vācijas tiesību akti šajā jautājumā ir pretrunā Vācijas Konstitūcijai (2010. gada 21. jūlija spriedums, 1 BvR 420/09).

26 — ECT 2003. gada 2. septembra spriedums lietā *Guichard* pret Franciju (prasības pieteikums Nr. 56838/00).

kam nebija "aizgādības tiesību" 1980. gada Hāgas konvencijas nozīmē, nevarēja atsaukties uz šīs konvencijas sniegto aizsardzību.

63. Ņemot vērā šos apsvērumus, Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskata, ka šajā gadījumā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pants, kas interpretēts, ņemot vērā 1980. gada Hāgas konvenciju, neuzlika Francijas iestādēm pozitīvus pienākumus saistībā ar bērna atgriešanos. Lieta tomēr tika atzīta par nepieņemamu, jo tēvs pirms vēršanās Eiropas Cilvēktiesību tiesā nebija izmantojis visus tiesību aizsardzības līdzekļus valstī.

64. Visām iepriekš minētajām lietām kopīgs ir tas, ka lūgumu ļaut izmantot priekšrocības, kas izriet no aizgādības tiesībām, valsts iestādes bija noraidījušas.

65. Lietā, kas mūs interesē, aizvešanas brīdī tēvs nebija pat iesniedzis lūgumu piešķirt aizgādības tiesības, kaut arī šī iespēja ir paredzēta valsts tiesību aktos. Jānorāda arī, ka māte nevarētu kavēt šādu tiesību piešķiršanu tēvam, ja kompetentā valsts tiesa saistībā ar to būtu pieņēmusi lēmumu.

66. Ja nav valsts lēmuma, ar ko *J. McB.* ir noraidītas aizgādības tiesības, nemaz nevar rasties jautājums par iespējama Eiropas Cilvēktiesību konvencijas pārkāpuma esamību.

67. Turklāt man tomēr ir jāsecina, ka aizgādības tiesību piešķiršanas nosacījumi, manuprāt, nav pretrunā Eiropas Cilvēktiesību konvencijā garantētajām tiesībām. Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra nekādā ziņā neapstiprina *J. McB.* apgalvojumu, ka pretrunā Eiropas Cilvēktiesību konvencijai būtu uzskatīt, ka bioloģiskā tēva tiesības, kas saistītas ar vecāku atbildību, nepastāv saskaņā ar likumu pat tad, ja tēvs un māte ir dzīvojuši kopā, bet ir atkarīgas no to piešķiršanas ar tiesas lēmumu (vai attiecīgā gadījumā saskaņā ar nolīgumu). Tēvam nekādas aizgādības tiesības no Eiropas Cilvēktiesību konvencijas neizriet. Viņam tikai ir tiesības panākt, ka viņam, pamatojoties uz vienlīdzību ar māti, tiek piešķirtas šādas tiesības, ja tas atbilst bērna interesēm.

68. Konkrētāk, attiecībā uz ģimenes dzīves aizsardzību, uz ko ir atsaucies tēvs un kas minēta Hartas 7. pantā, šo aspektu Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir analizējusi vertikāli, proti, ņemot vērā [27] to iestāžu iejaukšanos, kas

27 — Atgādinu, ka divu no attiecīgajiem trim bērniem dzimšanas apliecībā *J. McB.* nav norādīts.

īsteno minēto aizsardzību ģimenē [28]. Apstākļi, kādos tēvs uz to atsaucas šajā gadījumā, noteikti atšķiras: norāde ir izdarīta uz horizontālām attiecībām starp ģimenes locekļiem, nevis uz attiecībām ar Īrijas iestādēm, kurās viņš nav vērsies, lai panāktu viņa pamattiesību uz ģimenes dzīvi aizsardzību atbilstoši piemērojamajos tiesību aktos paredzētajai kārtībai vai lai panāktu, ka viņam tiek piešķirtas aizgādības tiesības. Patiesībā *J. McB.* lūdz Tiesu sniegt interpretāciju, saskaņā ar kuru viņš atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību konvencijai varētu iegūt netiešas aizgādības tiesības, kas nav pazīstamas attiecīgās dalībvalsts tiesībās un uz kurām varētu atsaukties *ex post* attiecībā pret māti, un kuras tādējādi *ex post* ierobežotu mātes aizgādības tiesības, kas ir atzītas attiecīgās dalībvalsts tiesībās. Tas nav iespējams. Tēva, *J. McB.*, lūgtās interpretācijas rezultātā Eiropas Cilvēktiesību konvenciju nāktos tieši piemērot privātpersonai.

69. Ja bioloģiskajam tēvam *ex post* tiktu atzītas "netiešas" aizgādības tiesības, tas turklāt radītu vairākas problēmas. Pirmkārt, šī konstrukcija varētu kavēt personu brīvu pārvietošanos, kas saskaņā ar Līgumu attiecas arī uz māti. Māte vairs nevarētu brīvi noteikt bērna dzīvesvietu un tādējādi arī savu dzīvesvietu. Otrkārt, attiecīgā persona, proti, māte, nevarētu zināt, kāda tieši ir viņas pašas juridiskā situācija.

70. Visbeidzot, šādas "netiešas" aizgādības tiesības, kas izriet tikai no bioloģiskās paternitātes, pat faktiskas kopdzīves situācijā bez skaidra un pārbaudāma juridiska pamatojuma, piemēram, civilstāvokļa akta vai administratīva vai tiesas dokumenta par šāda juridiska statusa esamību (atbilstoši likumam vai saskaņā ar spriedumu vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks un kas attiecas uz aizgādības tiesībām), arī nebūtu saderīgas ar prasību par skaidrību, kas nepieciešama tiesiskajai drošībai, lai dalībvalstu tiesu un administratīvās iestādes varētu pareizi piemērot Regulu Nr. 2201/2003. Es uzskatu, ka prasība par šādu skaidrību saistībā ar juridiskajām attiecībām starp vecākiem un bērniem ir pilnībā saderīga ar bērna pamattiesībām regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, kas ir paredzētas Hartas 24. panta 3. punktā un kas ir minētas arī Regulas Nr. 2201/2003 preambulas trīsdesmit trešajā apsvērumā.

71. Atgriežoties pie paša lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmeta, attiecībā uz Savienības tiesībām nobeigumā gribu atgādināt, ka šajā gadījumā nav jānoskaidro, vai tēvam bija jābūt aizgādības tiesībām, ne arī kādos apstākļos un kādā veidā aizgādības tiesības var tikt piešķirtas. Šīs tiesvedības Tiesā mērķis ir interpretēt nosacījumus, kas ir jāizpilda, lai Regula Nr. 2201/2003 būtu piemērojama bērnu iespējamas aizvešanas gadījumā.

28 — Skat. Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 7. panta 2. punktu un, piemēram, ECT 2010. gada 12. janvāra spriedumu lietā *A. W. Khan* pret Apvienoto Karalisti (prasības pieteikums Nr. 47486/06).

V — Secinājumi

72. Šajos apstākļos es iesaku Tiesai uz *Supreme Court* uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

"Savienības tiesības pieļauj, ka atbilstoši Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu 2. panta 11. punktam, lai pierādītu, ka ir pārkāptas aizgādības tiesības, kas ir iegūtas ar spriedumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas, dalībvalsts tiesību aktos tiek prasīts, ka bērna tēvam, kas nav precējies ar viņa māti, ir jāiegūst kompetentās tiesas spriedums, ar kuru viņam ir piešķirta aizgādība attiecībā uz šo bērnu, lai viņam varētu atzīt aizgādības tiesības šīs regulas 2. panta 11. punkta nozīmē."